

Куртов Анатолій Ігоревич

кандидат технічних наук, доцент,

професор кафедри загальновійськових дисциплін

Військо-юридичний інститут

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Іващенко Сергій Миколайович

старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін

Військо-юридичний інститут

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

**Управління повсякденною діяльністю підрозділів:
робота юрисконсульта військової частини з питань організації
перевірки обліку та зберігання зброї й боєприпасів
під час військових конфліктів**

Анотація. Досліджуються наукові підходи щодо організації перевірки обліку та зберігання зброї та боєприпасів під час військових конфліктів, розглядаються основні вимоги з питань проведення службового розслідування за фактом крадіжки або втрати стрілецької зброї та боєприпасів.

Ключові слова: Зберігання зброї та боєприпасів, службове розслідування, облік матеріальних засобів, заряджання зброї, вартове приміщення, одиниця викраденої або втраченої стрілецької зброї.

Зберігати вогнепальну зброю в нашій країні можуть не лише юридичні та фізичні особи, а й усі громадяни, які отримали дозвіл на її придбання. При цьому громадяни повинні дотримуватись правил зберігання зброї в Україні, встановлених Законом.

Особлива увага надається питанням зберігання зброї й боєприпасів під час військових конфліктів, порядку обліку та перевірки зброї й боєприпасів.

Важливу роль під час при перевірці зброї й боєприпасів у військової частини під час військових конфліктів виконує помічник командир з правової роботи - юрисконсульт військової частини.

Всі види озброєння, бойової та іншої техніки, ракети, боєприпаси, паливо, пальне, продовольство, речове, інженерне, озброєння РХБ захисту та інше майно, матеріали і спеціальні рідини різного призначення, казармено-житловий фонд і комунальні споруди, а також земельні ділянки (надалі матеріальні засоби), що використовуються ЗСУ у мирний і воєнний час, є державною власністю. Вони незалежно від призначення та джерел надходження підлягають:

- обов'язковому, своєчасному, повному, достовірному і точному обліку,
- правильному використанню,
- економному і законному витрачанню.

Облік матеріальних засобів у Збройних Силах ведеться з метою:

1) своєчасного забезпечення відповідних посадових осіб та органів управління достовірними даними про наявність, втрату, нестачу, рух, вартість та якісний (технічний) стан матеріальних засобів, необхідні для планування і організації забезпечення ними військ;

2) контролю за збереженням, законністю, доцільністю та ефективністю витрачання (використання) матеріальних засобів;

3) підготовки вихідних даних для складання звітних документів, установлених табелем термінових донесень.

Командири військових частин та юрисконсульт військової частини завжди повинні мати точні дані про наявність і стан стрілецької зброї та боєприпасів. Вони зобов'язані забезпечити належний порядок їх охорони, обліку, зберігання, який унеможливував би втрати та крадіжки.

Командири військових частин та юрисконсульт військової частини відповідальні службові особи, які не вжили заходів щодо забезпечення зберігання стрілецької зброї та боєприпасів, а також особи, що здійснили

крадіжки або допустили втрати стрілецької зброї та боєприпасів, відповідають згідно із законодавством України.

Приймання на роботу громадян або призначення військовослужбовців на посади, пов'язані з обліком і зберіганням стрілецької зброї, боєприпасів, здійснюється командирами військових частин тільки після вивчення морально-ділових якостей кандидатів з урахуванням інформації, отриманої від службових осіб військової контррозвідки Служби безпеки України та відповідних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України.

У структурних підрозділах та органах військового управління наказами відповідних керівників про організацію службової діяльності на відповідний навчальний рік призначаються особи, які відповідають за облік, зберігання і видачу стрілецької зброї та боєприпасів у структурному підрозділі.

Про кожний випадок крадіжок або втрат стрілецької зброї і боєприпасів **командир військової частини та юрисконсульт військової частини** повинен:

- доповісти за підпорядкованістю, повідомити командира військової частини, а також повідомити підрозділ військової контррозвідки Служби безпеки України, регіональний орган Служби безпеки України, Національну поліцію, орган управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у зоні діяльності якого дислокується військова частина;

- призначити службове розслідування за фактом крадіжки або втрати стрілецької зброї та боєприпасів, за підсумками якого прийняти відповідні рішення;

- організувати співпрацю з відповідним органом управління Служби правопорядку та Національної поліції щодо розшуку викраденої або втраченої стрілецької зброї та боєприпасів.

На кожну одиницю викраденої або втраченої стрілецької зброї складається сім примірників картки обліку викраденої або втраченої зброї; а на кожну номенклатуру, партію викрадених або втрачених боєприпасів складаються сім примірників картки обліку викрадених або втрачених боєприпасів.

Після виявлення стрілецької зброї або боєприпасів картки обліку складаються та надсилаються у вищенаведеному порядку.

У разі залучення військової частини або її підрозділів до ведення **бойових дій**, унаслідок чого виникла масова втрата, знищення, пошкодження стрілецької зброї та боєприпасів, або у разі виникнення втрат, щодо яких на даний момент неможливо уточнити перелік та номерний облік, маркування стрілецької зброї та боєприпасів, картки обліку надсилаються в місячний строк після проведення перевірки, інвентаризації, з'ясування відповідних обставин та проведення слідчих дій. При цьому відповідний адресат інформується про причину невчасного надання карток обліку.

Вилучення стрілецької зброї або боєприпасів правоохоронними органами з місця події чи під час виконання інших слідчих дій проводиться з обов'язковим складанням відповідного протоколу згідно з вимогами Кримінального процесуального кодексу України. Після закінчення слідчих дій та прийняття відповідного процесуального рішення стрілецька зброя та боєприпаси в установленому порядку повертаються до військової частини.

Викрадена або втрачена стрілецька зброя та боєприпаси списуються з обліку військової частини відповідно до вимог Порядку списання військового майна у Збройних Силах України, після отримання довідки від відповідних підрозділів Національної поліції про постановку її на облік.

Відповідальні службові особи під час перевірки наявності стрілецької зброї та боєприпасів в підрозділі проводять звірку облікових даних з обліковими даними служби РАО військової частини.

Під час перевірки стрілецької зброї та боєприпасів перевіряються їх наявність, комплектність, облік, умови зберігання, порядок здачі та видачі, а також наявність печаток, пломб та правильність запечатування та опломбування, правильність зберігання запасних ключів від усіх місць зберігання стрілецької зброї та боєприпасів, справність засобів охоронної та пожежної сигналізації.

Результати перевірок заносяться до книги огляду (перевірки) озброєння, техніки та боєприпасів, форма якої наведена в додатку до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, та до відповідних книг і карток обліку.

У разі заміни відповідальних службових осіб приймання і передавання стрілецької зброї, боєприпасів та облікової документації проводяться відповідно до вимог Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України.

У разі короткострокового вибуття відповідальної службової особи служби РАО у відрядження, чергову відпустку або на довгострокове лікування стрілецька зброя та боєприпаси, а також облікова документація передаються за актом іншій особі, визначеній наказом командира військової частини.

Покладення на відповідальних службових осіб служби РАО обов'язків, що не належать або виходять за межі їх компетенції, **не допускається**.

Місця зберігання стрілецької зброї та боєприпасів: склади, сховища, кімнати для зберігання зброї, приміщення, шафи, ящики з особистою зброєю, ставниці обладнуються електрозвуковою і світловою сигналізацією, яка має працювати і в разі відключення промислової електромережі, з прихованим виводом сигнальних пристроїв на пульт до чергового частини та начальника варти.



Рис. 1. Зберігання зброї.

З метою забезпечення надійного зберігання стрілецької зброї та боєприпасів командирам військових частин дозволяється укладати договори в установленому порядку з Державною службою охорони при Національній поліції України стосовно прийняття під охорону місць зберігання стрілецької зброї та боєприпасів.

Відповідальним за обладнання місць зберігання стрілецької зброї та боєприпасів електрозвуковою, світловою сигналізацією та ТЗО є начальник об'єкта, що охороняється.

Контроль за правильною експлуатацією електрозвукової, світлової сигналізації та ТЗО, їх справністю здійснює начальник штабу військової частини та помічник командир з правової роботи - юрисконсульт військової частини.

Згідно з вимогами **Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України та наказу Міністра оборони «Про введення в дію інструкції по організації обліку зберігання та видачі стрілецької зброї та боєприпасів в Збройних Силах України»** особовий склад варти має бути у вартовій формі одяг озброєний справною, приведеною до нормального бою зброєю (автоматами або карабінами з багнетами). Вартові контрольно-пропускних постів, як виняток, можуть бути озброєні пістолетами. Начальники варт озброюються своєю штатною зброєю.

Начальник варти несе особисту відповідальність за збереження ящиків з боєприпасами. Ключі від ящиків, запечатані сургучевою печаткою заступника начальника гарнізону та зразок зліпка з печатки зберігаються у сейфі, начальника варти. Передавати ключі іншим особам забороняється. Ящики включаються до опису майна та інвентаря варти.

Зброя заряджається перед виходом на пости, для конвоювання заарештованих, які перебувають під судом, слідством, або для конвоювання засуджених та для супроводу осіб, які перевіряють варту, а розрядження та огляд зброї здійснюється негайно після повернення до вартового приміщення.

Зброя заряджається та розряджається в спеціальному освітленому місці, яке обладнане кулеуловлювачами, перед вартовим приміщенням, а під час переїздів змін на машинах – у спеціальних обладнаних у такому самому порядку місцях, які визначаються в інструкції начальника варти.

Під час зарядження і розрядження ствол зброї має бути направлений вгору (під кутом 45-60 градусів) і в бік від оточуючих жилих приміщень і об'єктів, які охороняються. Якщо поблизу і навколо вартового приміщення розташовані житлові та службові приміщення, зарядження і розрядження зброї може проводитися у вартовому приміщенні в спеціальному місці, обладнаному кулеуловлювачем.

Пістолет заряджається після одержання патронів у чергового частини в спеціально обладнаному кулеуловлювачем місці, а розряджається після зміни варти і прибуття начальника варти до чергового частини.



Рис. 2. Зарядження зброї варти.

Зарядження та розрядження зброї проводиться за командами начальника варти та під його безпосереднім наглядом.

У дощову (снігову) погоду зброя протирається від вологи та проводиться змащування її поверхні. Часткове та повне розбирання зброї забороняється.

Згідно з вимогами наказу Міністра оборони **«Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України»**

військовослужбовці, які залучаються до виконання обов'язків зі зброєю повинні виконувати вправи стрільб зі штатної зброї один раз на місяць.

До виконання вправ стрільб допускаються лише ті військовослужбовці, які вивчили матеріальну частину озброєння (зброї) та боеприпасів, основи і правила стрільби, умови вправи та склали залік із заходів безпеки. Військовослужбовці, які не склали залік, до стрільби не допускаються.



Рис. 3. Виконання стрільб.

В разі нападу на об'єкт, який охороняють, на чатового або вартового приміщення, виникнення пожежі або стихійного лиха, надходження сигналу ТЗО, заворушень серед заарештованих, а також у разі тривоги в військовій частині та за наказом осіб, які перевіряють варту начальник варти зобов'язаний викликати варту командою «Варта – ЗА ЗБРОЮЮ».



Рис. 4. Виклик варти „За зброю”.

Під час виклику варти «За зброю» весь особовий склад варти одягається, бере зброю і вишиковується всередині вартового приміщення за своїми номерами. В подальшому діють за бойовим розрахунком або за вказівками начальника варти.

Для несення служби в добовому наряді, вартової служби або виконання спеціальних завдань військовослужбовцями, у яких стрілецька зброя тимчасово зберігається на складі РАО, за рішенням командира військової частини дозволяється озброювати їх стрілецькою зброєю інших військовослужбовців, необхідна кількість і номери якої визначаються в наказі командира військової частини про організацію служби військ та бойового навчання (про організацію службової діяльності) на відповідний навчальний рік та про склад добового наряду. Цим особам стрілецька зброя та боєприпаси видаються на підставі витягу з наказу.

Забороняється видавати та отримувати стрілецьку зброю та боєприпаси з порушенням вимог чинного законодавства.

У структурних підрозділах, органах військового управління, військових частинах, де немає добового наряду та місць зберігання зброї, стрілецьку зброю та боєприпаси дозволяється зберігати на складах підрозділів забезпечення або у військовій частині, розташованій поблизу, за рішенням, наказом начальника гарнізону. У цьому разі вони здаються, передаються на короткочасне зберігання згідно з актом приймання на короткочаснезберігання.

Особиста зброя та боєприпаси військовослужбовцями отримуються, здаються зі складу, на склад РАО особисто. **Категорично забороняється передавати, отримувати, здавати особисту зброю та боєприпаси поза складом РАО військової частини.**

Військовослужбовцям для отримання або здачі особистої зброї та боєприпасів зі складів РАО на склади РАО, які розташовані поза межами території військового містечка, дислокації структурного підрозділу, органу військового управління, військової частини, відповідними командирами виділяється автотранспорт.

У разі вибуття військовослужбовців до нового місця служби або звільнення з військової служби особиста зброя і боєприпаси отримуються у чергового частини на підставі накладної під особистий підпис у книзі видачі зброї та боєприпасів, які в той самий день здаються ними на склад РАО.

У військових частинах відокремлених гарнізонів дозволяється зберігання стрілецької зброї та боєприпасів інших військових формувань із дотриманням вимог чинного законодавства.

З метою створення єдиного автоматизованого обліку озброєння та техніки у військовій частині ведеться номерний облік стрілецької зброї на магнітних носіях, оптичних носіях інформації, флеш-накопичувачах з дотриманням правил зберігання та руху конфіденційної інформації, недопущення її несанкціонованого витоку.

Список джерел:

1. Методичні рекомендації з планування та організації бою за стандартами НАТО (штаб бригади (батальйону) та їм рівних).
2. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА, 2015.
3. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: облік особового складу». Харків: НЮА, 2016.
4. Методичні рекомендації випускникам з питань організації повсякденної діяльності і дій під час виконання обов'язків в зоні АТО: навч. метод. посіб. / С. М. Мельник, К.А. Радченко, А. І. Куртов та ін. Х. : ХУПС, 2017.
5. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини під час підготовки особового складу варти з урахуванням досвіду ООС». Х. : ХНУПС, 2021. – 73 с.
6. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини під час підготовки особового складу варти з урахуванням досвіду ООС». Х. : ХНУПС, 2021. – 73 с.

7. Стаття. Куртов А.І., Іващенко С.М. Особливості правової роботи юрисконсульта військової частини щодо проведення розслідування під час повсякденної діяльності з урахуванням військових конфліктів. SCIENTIFIK PARADIGM IN THE CONTEXT OF TECHNOLOGIES AND SOCIETY DEVELOPMENT. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. Женева, Швейцарія. 2022. – Вип. 117 (349). – 28.07.22.

8. Стаття. Куртов А.І., Іващенко С.М. Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини з питань підготовки особового складу варті під час військових конфліктів. RECENT ADVANCES IN SCIENTIFIC WORLD. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. II . Монтеррей, Мехіко. 2022. – Вип. 119 (214). – 08.08.22.